

BESARET

Anlam: Müjde, iyi haber

HAMİYYET

Anlam: Milleti himâye etmekte, korumakta, şerefini savunmakta
bütün kuvveti ile gayret etmek.

KÖR NEYZEN

Elinde, nevha-i mâtem kadar acıklı sadâ
Veren bir estki kamış; Koltuğunda bir yedici;
Şu kör dilenci, bakardım, olunca nâle-serâ,
Durup da Merhameten dinleyen gelip gidici,
Önünde boynunu bükmüş zavallı keşkülüne,
Atardı beş para, onluk değilse bîri yine.

Kırık saayla ederken zaman zaman feryâd,
Gelirdi gûşuna onlukların tonîniyle
Bîrer nevâ-yi beşâret, bîrer peyâm-ı vedâd;
Bîrer sâda ki; neyin sîne-câh enîniyle
Karıştıyıp, yolunuz dem tutardı sanki ona!
Bu ses, bu manzara göyet haşîn gelirdi bana.

Muhiti hep mütavâli leyâl-i dîrâ-dîr...
Sabah yok onun ôfâk-ı tîr-ı ömrü için!
Yüzünde honde-i ümmidi andırır bîr nûr
Görülüyor! O mâkedder elim cehre bütün
Kasif bîr bulut altında perde-pâş-i Melâl...
Gecen zamanı koronlık, koronlık istikbal!

Nasıl hakikat-i yolda? Hayatı git ona sor:
Bukur nozarları dünyayı perde perde zalâm!
Belâyı görmüyor amma bütün belâ görüyor,
Bu kâinât-ı sefolette eyledikçe devâm.
Arar bulunduğu yeldâ-yı-bî tenahînde
Zavallı, bîr çıkacak yol sabâh-ı ümmîde!

Görür şedâid-i eyyama karşı düşünde,
Siper vazifesini lîme lîme bir abacık
Fakat o setre-i bitabi her hurûşunda
Acar da dest-i inadiyle rûzâgâr; artık
Körün sakındığı üryan vücûdu meydâna
Çıkar, göğüs gerer emvoc-ı berf ü bôrâno!

Gecende carısı içinden çıkınca baktım ki:
Comurlu taşlara yaslanmış inliyor söil.
Hasırdı şiltesi, altında hem de pek eski,
Sadırvan elhâsa üstünde yoktu bir hail.
Duyuluyordu uzaktan neyin de şimdi sesi,
Yakından ancak işittim o vûpesin nefesi!

O kendi kendine üfler mi yoksa inler mi?
Ne dinleyen, ne duran var... Bakıp herkeşe.
Mezardan okseden âvûzı kimse dinler mi?
Zavallı ölmeğe bak, nâle-i tezellümü okes
Fakat durun... Yine keşkûle bir tonin-i medîd.
Duyuldu... Ah ne nozendedir sūrûd-i ümid!

Sadırvanın, körü altında saklayan, socağı
Delinmemiş mi? Buluttan coşup gelen yağmur,
O saklıbeden uzanıp bir sicim gibi aşağı,
Zavallı keşkûlü baktım yavaşca komcılıyar,
Duyunca kör, bunu bir cûs-i Merhamet sandı,
Uzandı keşkûle heyhât, işte öldandı.
Morarmış elleri baş aklı, sâde ıslandı!

F°

feryad: cıglık, hoykırış

G°

Guşuna: Benim tarafım

Gayet: Pek çok, aşırı ölçüde

H°

Hande: Gülme, gülüş

Hakikat: Gerçeklik, Gerçek

Hazin: ıce Dokunan, acıklı, dokunaklı, üzücü

Husus: Konu, özellik, yön

I/I°

J

K

Kamıs: Bitkilerin ortak adı.

Kesif: Bulgu

Kainot: Evren,

Keshül: Dövülmüş fıstık

...

...

Rüya

BÜLBÜL

Bütün dünyaya küskündüm, dün akşam pek bunalmıştım;
Nihayet, bir zaman kırlarda gezmiş, köyde kalmıştım.
Şehirden kaçmak isterken sular zaten kararmıştı,
Pek ıssız bir karanlık sonrodan vâdiyi sarmıştı.
Işık yok, yolcu yok, ses yok, bütün hilkat kesilmiş lâl...
Bu istiğraki tek bir nefha olsun etmiyor ihlâl
Muhitin hâli 'insâniyet'in timsâlidir, sandım;
Dönüp mâaiye tırmondım, ne hicronlar, neden andım!

Taşarken haşrolup beynimden artık bin müsel sel yâd,
Zalâmın sinesinden fışkıran memdûd bir feryâd,
O müstağrak, o durgun vâdi nâgâh öyle coşturdu
Ki vâdiden bütün, yer yer, eninler çağlayıp durdu.
Ne muhrık nağmeler, yâ Rab, ne mevcâmevc demlerdi;
Ağaçlar, taşlar ürpürmüştü, gûya Sûr-i Mahşerdi!

-Eşin var, âşiyânın var, baharın var, ki beklerdin;
Kıyametler koparmak neydi, ey bülbül, nedir derdin?
O zümrüd tahta kondun, bir semâvî saltanat kurdun;
Cihânın yurdu hep cigñense, cigñenmez senin yurdun,
Bugün bir yemyesil vâdi, yorun bir kıpkıral gülsen,
Gezersin hanhanın şen, için şen, kâinatın şen.
Hazansız bir zemin isterse, söyed rûh-i ser-bâzın,
Ufuklar, bu'd-i mutlaklar bütün mahkûm-i pervâzın.
Değil bir koyda, sigmozsin - kanadlandım mı - eb'âdo;
Hayâtın en muhayyel gayedir ahırâra dünyâda,
Neden öyleyse mâtemlerle eyyâmın perişandır?
Niçin bir damlacık göğsünde bir ummon hurûşandır?
Hayır, mâtem senin hakkın değil... Mâtem benim hakkım:
Asırlar var ki, aydınlık nedir hiç bilmez âfâkım!
Teselliden nâsibim yok, hazân ağlar bahârımda;
Bugün bir hanmansız serseriyim âz diyârımda!
Ne hüsrandır ki: Şark'ın ben vefasız, kansız eulâdı,
Serâpâ Garba cigñettim de çıktım hâk-i eedâdı!

SÖZLÜK

A:

- Acıklı: Üzüntü, Dokunaklı
Afak: ufuklar
Ammo: Hayronlık, şaşma
Avaz: Yüksek ses, bağırıtı
Aksetmek: Ses, yankı

B:

- Beşaret: Müjde, iyi haber
Bela: zarar, sıkıntı
Bitap: yorgun, bitkin
Berf: Kar

C / Ç:

- Caşmak: Söz, Davranış dışarıya vurnak
Cûsi: Beğenmek

D:

...

E:

- Eyyam: Günler, zaman
Emvac: tahliye

A:

Âşyanın : Ev, Oturulan yer, Mestken

Asır : yüzyıl, çağ

Âfâkım : ufuklar

Âhror : hürriyet, Teslimiyet, Özgür

B:

B: Cihan : Dünya, Evren

D: Dem : Soluk, Çağ

Dindos : Aynı dinden olan kimselerden her biri.

E:

Eb'âda :

Eyyâm : Eskimiş Günler

Ecdod : Atalar, Geçmişteki Büyüklükler

Ezan : Çağırıda bulunmak, bildirmek, duyurmak

F:

ferhad : bağırarak, çağırarak

feza : "uzay anlamına gelir

G:

Garp : ufuk - batı

H:

Hayal : düşünme, imge

Herc : filne, fesat, dalıp çağaltmak

Horap : bakımsız dolmuş yıkılacak durumda

Harem : saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm

Hicran : Ayrılığın yol aldığı onulmaz acı

Hüsran : düşünme, kırıklık

Huruşan : Coşkun, çağlayan

Hak : Adalet, Hukuk

Hazan : Güz, Sonbahar

Hoyâlimden geçerken şimdi, fikrim herc ü merc oldu,
SALAHADDİN-İ EYYUBÎ'lerin, FATİH'lerin yurdu.
Ne zilletir ki: nâkûs inlesin beyinde OSMAN'ın ;
Ezan sussun, fezâlılardan silinsil yâdı Mevlâ'nın!
Ne hicrandır ki: en şarkelli bir mâzi serâp olsun ;
O kudretler, o savvetler harâb olsun, türâb olsun!
Cökün bir kubbe dâlsın Mo'bedinden YILDIRIM HAN'ın ;
Şenâatlerle cigdensin muazzam kabri ORHAN'ın!
Ne heybettir ki: vahdet - gâhı dinin devrilip, taş taş,
Sürünsün şimdi milyonlarca me'vûsuz kalan dindaş!
Yıkılmış hânânlar yerde işkenceyle kiuronsın ;
Serilmiş gövdeler, binlerce, yüz binlerce doğransın!
Delâssin, sonra İslam'ın harem - gâhında nâ - mahrem...
Benim hakkım, sus ey bülbül, senin hakkın değil mâtem!

MEHMET AKİF ERSOY

İ/İ°

İhlal: zarar verme, bozma

İslam: Dini benimsenmiş olan kimse

İnsaniyyet: İnsan

İssiz: çok az kimse bulunan (yer)

J

K°

Kırlar: Ak ile az miktarda karanın karışımından oluşan renk

Kainat: Evren, acun

Kubbe: yarımküre biçiminde olan yapı örtüsü

L°

Lal: Dili tutulmuş, konuşamaz

M°

Mahşer: büyük, gürültülü, kalabalık

Mevamevc: çok dalgalı

Mâtem: yas

Mahkum: zorunda olan, hüküm giymiş

Muhayyel: Düşsel

Muhrik: Eskimiş, yırtık, Dokunaklı

Muhittin: cere, yöre

Mabet = tapınak

Muazzam =

N°

Nakus: Bir taraflı açık çan, fanus

Nefho° hoş doktu

Nagme° güzel uyumlu ses

Ö:ö

P:ö

Pervazın: Ahşap dolun tahta

R:ö

S/Ş =

Şen: Şevinci, heyecanlı, canlı

Saltanat: hükümdarlık, Sultanlık

Serapo: bahçe

Sur: i

Şark: Doğu

Silinsil:

T:ö

teselli: acı bir olayı unutturmayı çalışma, avunc
türab: toz ve toprak

U/ü:ö Ümmân: Anadolu, Kıbrıs

Y:ö yadı:ö Hatıra

V/2:ö

Zemin: taban, yer, Döşeme

Vefa:ö Sözünde durma, sadık

Vahdet:ö Birlik, Teklik

"Vak'a Halkalı Zira : at Mektebi'nde geçmişti"

-Bence Doktor, onu size sayarak dinleyiniz ;
Hastalık çünkü değil öyle ehemmiyetsiz .

Sade bir nezle-i Sadriyyemi illet?

Nerede?

Gocunun hali fenalaştı son günlerde ,

Ameliyata çıkarken sınıf on gün evvel ,

Bu da gelmez mi? Dedim 'kim dedi, oğlum sana gel?"

Nöbet üstünde adam kaamalı yorgunlukları ;

Hadi yavrum , hadi söz dince de bir parça uyan .

O zamandan beridir 20'fi terakki ediyor ;

Fürüven : bir daha kalkınması artık pek

zor ;

Uyku yokmuş ; gece hep öksürüyormuş ;
ateşin

Oluyormuş biraz dindigi

-Ben zaten işin ,

Bir ay evvel biliyordum ne vahim

Olduğunu

Bana ihtira ne hacet , a beyim . Şimdi bunu ?

Maamafih yeniden bakalım dikkatle :

Hüküm katli verelim , etmeye gelmez .

acele .

-Gagının hastayı gelsin .

-Kapının perdesini ,

Açarak girdi o esnaab düzeltip fesini ,

Bir uzun baylu çocuk ... Lakin o bir leuha idi ...!

Öyle bir leuha-i rikket ki unutmam
ebedi ,

Rengi ucamuş yüzünün , gözleri gökmüş içeri .

Elmacıklar iki baştan çıkarmış ileri .

O şakaklar göğerek cepheyi yandan

sıkılmış ;

Fırlamış alını , damarlarla beraber çıkmış ,

Bet - beniz kül gibi olmuş ugarak nur-i şebâb;

O yanaklar iki solgun güle dânmış,

bitab!

O dudaklar morarıp kavlanmış artık

derisi;

Uzmuş saç gibi kırıklarının her birisi!

Kafa yük gibi kesilip boynuna, Gökmüş

başı;

iki değnek gibi yükselmiş omuzlar yukarı.

- Otur oğlum seni dikkatlice bir

dinleyelim ...

Soyun evvelce, fakat ...

- Siz soyunuz yok halim!

Soydu biçâreyi üç-beş kişi birden, O zaman

Aldı bir heykeli uryân-i sefalet meydan

Yok bu kemik külaesinin dinlenecek bir

ciheti:

Bakmasak hastayı neomid ederiz belki diye;

Gıcavgun göğsüne yaklaştım biraz

dinlemeye:

Öksür oğlum ... Nefes al Oldu, gıyın;

Bakayım nabzına A'la Sana

yaurum, kadein

Yazayım, öksürüyorsun, O, keser, pek

iyidir

Arsenik hapları al, söylerim erzacı

verir.

Hadi git, kendine iyi bak

- Nasıl ettin doktor?

- İdecek yok, gıcavk artık yola girmiş,

gidiyor!

Sol taraftan rientin zirvesi tekmi!

Gülmüş;

'İstemem!' de o fakat dinleme, ikna

Galış;

Kim bilir, belki de bi aere cocuk
anlamamış?

- Şimdi tebdil-i havva var mı benim
İstedigim?

Bırakın halime artık beni, rahat öleyim!

Üç buçuk yıl bana katlandı bu mektep,
Üç gün

Daha kattansa Kiyamet mi Kapat? Hem
ne gün

Beni yıllarca barındırmış olan bir
yerden.

'Öleceksin!' diye koğmak? Bu
koğulmaktır. Ben,

Kimşesiz bir cocuğum nerde gider yer
bulurum?

Etmezim sokaklarda perişan olurum!

Anam ölmüş babamın bilmiyorum hiç yüzünü;

Senki atıdaki mevhum refahım giderek,

Onu Galkalandığı hüsneler, iginden Gekecek!

Kardeşim kurduğun amali devirmekte ölm;

Beni göm hurfe -i nisyana, ben artık öldüm!

Hangi bir dardım lain ağılayım, bilmiyorum.

Döktüğüm yaşları Gök görmeyiniz;
mağdurum!

O Kadın sayı -i beligin bu sefalet mi sonu?

Biri evvelce eger söylemiş olsaydı bunus,

Galışıp ömrünü cilginca heba etmezdim,

Ben bu müstakbele mazimi feda etmezdim!

Merhamet bilmeyen insanlara bak

Yerabbi,

Koğuyorlar beni bir sair -i avere gibi!

- Seni bir kerre koğun yok, bu sözün pek haksız.

P

parça: Bir bütünden ayrılan.

perde: Görmeyi, işi engellemek ya da bir şeyi gizlemek için bir acağın önüne getirilen örtü.

R

refik: Arkadaş

rikkat: İncelik, naziklik.

S

Sadriyyemi: Gacığın annesi ile olan bağ.

Solgun: Rengini, parlaklığını, dirliğini, tazelğini, yitirmiş solmuş olan.

Seyr: Gezme.

Sefalet: Yokluk içinde bulunma.

Ş

Şilte: Küçük duşek, minder oturma içindir.

Şakak: Başın her iki yanında göz, alın, kulak ve yanak arasında bulunan Gümrüme bölge.

T

terakki: Gelişme, ilerleme, yükselme.

tebdil: Değişirme

U

uzanmak: Boylu, boyunca yatmak

Urgan: Güplak.

Ü

V

Verem: Hava yoluyla bir bireyden diğerine yayılan bulasıcı bir akciğer hastalığıdır.

Vahim: Sonu çok tehlikeli olan, kötü, ağır.

Y

Z

Zafî: Vazgeçmesi en zor olan alışkanlıktır.

Zıldır: Bir şeyi aşışlamak ya da bir kişi küçültmek.

Zirve: En yüce, en yüksek nokta, tepe.

Hastalık seyr-i tabiisini almış yürümüş.
Devri salisteki asarı O mel'un marazın
Var tamamıyla, değil hiçbir eksik arazın.
Bütün a'raz, sahikiyle zerifiyle ...

-Yeter!

Hastanın qehresi meydan da! insonda
meğer

Olmasında his denilen şey ... O değil, lakin biz
Bunu 'Tedbil-i hava' derde nasıl
göndeririz?

Surda üç-beş günü var --- Gönderelim
Yolda olur....

'Git!' demek, hem, düşünürsek ne
büyük bir zuldür!

Hadi göndermeyelim ... Var mı fakat
imkanı?

Kime dert onbtırız? Bulsan a derdi
onlayını!

-Sözünüz doğru, Müdür Bey; ne yapıp
yapmalı; tek

Bu acıuk gitmelidir. Çünkü eminim,
pek pek,

Daha bir hafta yasar, sonra sirayet de
olur;

Böyle bir hastayı gönderse de mektep
ma'zur

- Bir mübaşşir çağırın.

- Buyrun efendim.

- Bana bak:

Hastanın gitmesi herhalde muvafık olacak.

'Sana tebdil-i hava tavsiye etmiş
doktor.

Gizmiş olson acılırsın...' diye bir fikrini
Sor.

SÖZLÜK

A

acele: Tez davranma gerekliliği.

ahmak: Aklını gereği gibi kullanmayan, anlama ve kavrama yetenekleri gelişmemiş.

arsenik: Metal görünümünde zehirli element.

âti: Gelecek.

B

bey: Erkek adlarında sonra kullanılan saygı sözü.

bet: Yüz

beniz: Yüz

C

cephesi: Bir şeyin veya yapının ön tarafında bulunan bölümü.

cihet: Yön

Ç

çökmüş: Bulunduğu düzeyden aşağı inmek.

D

doktor: Hekim. Bir fakülteyi veya bir yüksekokulu bitirdikten sonra belli bir bilim dalında en yüksek öğrenim basamağına vardığını, geçirdiği özel sınavla ve başarılı bir esere gösterenlere verilen akademik ünvan.

dinmek: Sona ermek.

deuri: Gevimsel

değnek: Elden taşınacak incelekte düğün ağacı.

E

ehemmiyetsiz: Önemli.

evvel: Önce, ilk gelen, ilk olan.

eczacı: İlaçların hazırlanması, hastalara ilaç hakkında bilgi verilmesi ve sağlık hizmeti sunulması gibi görevleri yapan sağlık meslek mensubudur.

ebedi: Sonsuz, ölümsüz

F

fenalaştı: Kötü bir duruma girmek.

fırlamak: Hızla, birden bire bulunduğu yerden çıkmak, ayrılmak.

G

göçerek: Göçümlük,

giryeye - ^{im} _{ken}: Osmalıca'da göçümlük demektir.

Ğ

H

hali: Boş

hacet: Tanrı'dan yerine getirilmesi beklenen dilek.

hüküm: Gücü yetmek, söz geçmek.

halim: Yumuşak huylu kimse.

heykel: Duygusuz, hareketsiz.

I

i

illet: Hastalık

ihbar: Uyarı

İstasyon: Tren, metro durağı.

J

K

koşu: Gekiştirme, dedikodu yapma

Kerre: Defa

kül: Yanan şeylerden artakalan toz madde.

Kavlamak: Kabarıp dökülmek veya sayılmak.

L

leha: Bir yere asılmak için yazılmış yazı.

M

maamafih: Bir duruma rağmen, buna karşın kullanılan bir bağlaçtır.

mubaşir: Mahkemede duruşmaya girecek kimseleri ve tonıkları çağırın, yargıcin buyruklarını yerine getiren görevli müjdetleyen.

muvafık: Uygunluk.

mekteb: Okul

mazur: mazereti olan.

mevhum: fişekte olmayıp var sanılan, var diye düşünülen.

N

nezle: Üşütmekten öleri gelen bir hastalık

nöbet: Bir yeri beklemek, Hastalık sebebiyle görülen titreme.

nabiz: Yüreğin genişleyip kasılmasıyla olan kumildama.

neumid: Ümitsiz olma durumu.

O

Ö

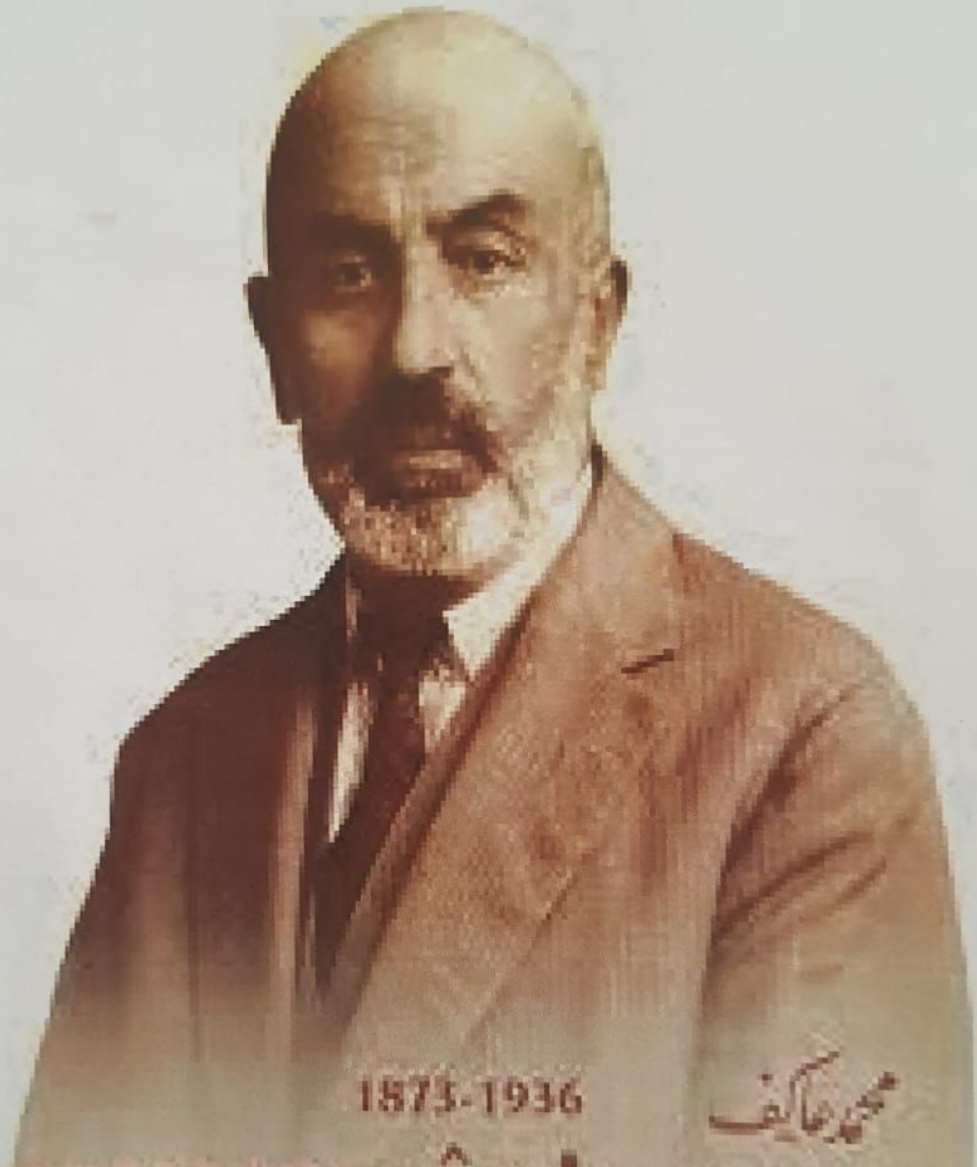
ölme: Yaşamının sona ermesi.

Meyhane

Hurûsen bâd-ı süflîyyet derûnundan, kenârından,
Girtzan rûh-i ulvîyyet harîminden, civârından,
Çıkar bin nâle-i nevmîd hâk-i ra'şe-dârından,
İner bin zulmet-i mahber fezâ-yı seb-nisârından.
Gelir feryâdlar ebhem duran her seng-i zârından:
Yıhılmış hânûmalar senki çıkmış da mezârından,
Dehân-ı hasret acmış rahnedâr olmus cidârından,
Göker bir düd-i mâtem titreyen kardîl-i târından:
Sonup gitmiş ocaklar yükselir gûyâ gubârından,
Giren bir kere nâdimdir hayât-ı müsteârından;
Çıkan âvâredir ortık cihânın kâr ü bârından.

Dökülmüş âb-rûlar bâde-i pesmande hâlinde...
Emel bir münkesir peymânedir sofk-ı niâlinde!
Boğulmuş rûh-i insânî şarâbın mevc-i âlinde,
Nâmâyen mel'anet sâkîsinin çirkin cemâlinde!
Ne mâzî var, ne âtî, bak şu aygâsın hayâlinde...
Tutup bir zehir: âtesnâh dest-i bî meâlinde
Zevâl-i ömrü bekle hem sebâbın tâ kemâlinde!
Merâret intibâ' etmiş cebîn-i infîâlinde...
Derin bir iltivânın sîne-i zerd-i melâlinde
Ödur ancak hüveydâ ser-nüvist-i bî-meâlinde,
Müebbed bir de nisyan nazra-i sengîn-i lâlinde.

Canım sikhildi dün akşam, sokak sokak gezdim;
Sonunda bir yere saptım ki, önce bilmezdim.
Bitince bir sinq ev, sonra bir de vîrâne
Dikhildi karsıma bir hen kılıklı meyhâne:

1873-1936

محمّد آکف

MEHMED ÂKIF ERSOY

Yanas.

- Selâmün aleyhüm.
- Otur biraz çatalım
- Dimitri, hey, parasız geldi sanma, iste para!
- Ey anladık a kuzum...
- Sar be yoldasım cigara...
- Aman bizim Baba Ârif susuz musuz içiyor!
- Onun bi dalgası olmak gerek: Tünel geçiyor.
- Moruk kaçınıcı kadeh? Şimdilik sızarsın ha!
- Sızarsa mis gibi yer, yatmamış adam değil a...

Yavaş yavaş kafakri, kelleler kızıştı,
Ağız, burnu, hele sester batan karıştı;
Dihildi ağzına baktım, acık duran kapını,
Fener elinde bir erkek, yanında bir de kadın.
Bes on dakika süren bir düşünceden sonra,
Kadın da girdi o zulmet - serâ-yı menfâra.
Gözünde ebr-i te'essâr, yüzünde hân-i hicâb,
Vücûdu ra'îze-i râcâr-ı ye's içinde harâb,
Teveccüh eyleyerek sonradan gelen Baba'ya:

- Demek taşınmalı artık aduk çocuk buraya!
Ayol, nedir bu serin yaptığın? Utan azıcık...
Anan da, ben de, yumurcukların da acı kaldık!
Ne iş, ne güc, gece gündüz içip zıbar sâde,
Sakin düşünme çocuklar aceb ne yer evde?
Evet, sen el kapisinde süren işin etkisiz!
Getir bu serhâsa yatsun, getir paran cohsa!
Zavallı ben... Cemasır, tahta, her gün uğras da,
Sonunda bir paralar yok, el elde bas başa!

Basık tavanlı, karanlık, sefil bir dükkan,
İçinde bir masa, yâhud civer tabutluktan
Atılma cıktâda görmüş acıklı bir tenesir,
Yanında hurdası almış bir eski pöskü sedir.

Sakata, bacaksız on, on beş hasırlı iştakle,
Kırık dökük şişeler, bir de çinko tepsiyle,

Beş on kadeh, iki üç testi... Sonra tezgâhlık
Eden yan üstüne devrilme kirli bir sandık.

Sönük sönük yanıyor rafta ısıli bir lâmba...

Önünde bir küme: Fes, takke, hırka, salta, aba
Kimildanıp duruyorken, sefil bir sohbet,

Bu ısıli zulmete vermekte basbâtan vahset:

-Kuzum Dimitri, bu akşam biraz ziyâdece ver...

-Ziyâde, antladık amma ya içtiğin şişeler?

-Çizersin...

-Öyle mi? Lâkin silinmiyor cetele!

Bahin tavun tebesinden görünmez oldu...

-Hele!

-Bizim peşin paramız... Almadın mı dün gurusu?

-Ayol, tahendî mezem... Bâri koy biraz tursu.

Arattı kendini ustas... Dinince dinlensin!

-Hâsen be, sende nasıl nazlı nazlı söylersin!

Nedir o tarha... Aman başka yok mu?... Mah, söyle!

-Ömer, ne naklıyorsun? Biraz da sen söyle.

-Nevâzil olmuştum, Ahmed, bircht sesim yok hiç...

-Sesin mi yok? Acılır şimdi: Bir imam suyu iç!

-Yarın ne istesin Osman?

-Ne isteyim... Burada!

-Dimitri çarbaç, doldur! Ne durmuşun orda?

-O kim gelen?

-Baba Ârif.

-Sakallı, gel bakalım...

O tahtalar, camasınlar da geçti: Yok hâlim...
Ayakta sallanışım zorladı Hudâ âlim!
Çalışmadın, beni hep bunca yıl çalıştırdın;
O yavrucağları çıplak, sefil alıştırdın;
Bilir mahalleli kim aldığı zamanda beni;
Gehiz ciimle donatmıştı beybabam evini
Ne oldu şimdi o esya? Satıp humarda yedin!
Evet, humarda yedin, hem de karsılar'da yedin!
Kızın yetiştirilen yok, nasıl olur ki?
Soran "Şu sarhoşun kıza İffet değil mi? Vazgeç aranı!"
Diğer kadınları: "Pek doğru, pek" deyip gidiyor.
Bu söz zavallığı bilsen ne türlü incitiyor!
Benim güzel meleğim, hiç de tâli'in yokmuş.
Anen benim gibi sersem, babansa bir sarhoş!
Necip de minderî koltukta geldi mektepten...
Demis ki kalfa: "Sekiiz aydır olmadım hele ben
Ne haftalık, ne de aylık... Senin babam olacak
Kumarcı, oğlu için az yesin de tutsun usulü"
Kouuldum annel deyip aşıyor zavallı çocuk...
Ne yapsın annesi? Danışmada bir güvenliği yok!
O bari bir adam olsun da kalmasın câhil
Demistim olmadı... Lâkin kabâhat onda değil:
O her sabah okuyordu gürül gürül cüzânı;
Ayırmıyordu kitleden ne olsa hiç gözünü.

Üç akşam oldu ki yosun. Necip: Babam nerede?
Ben isterim onu mutlak deme2 mi? Bak derde!
Sular kerandı; bu saatte hiç gezer mi kadın?
O, sarhoşun bir i, tut kim sokak sokak aradın...
Nasıl bulursun a yavrum? Yarın gelir belki,
Dedim. Fakat gocuğun durmuyordu. Baktım ki:

A

Aba: Yanan dövümesiyle yapılan kalın ve kaba kumaş

Avare: İssiz göcsüz dolayan kimse

Ayyas: İahiye dükün

C

Cahil: Öğrenim görmemiş okumamış

Cihan: Evren

E

Ebedi: Sonsuz

F

Feryat: Ağlık

H

Hadim: Hizmet eden

Hırsızın: Yaramaz, haylas

İ

İntiba: İzlenim

İskemle: Analksız sandalye

K

Köpöglü: Kurnaz, işini bilen

M

Meraret: Acılık

Müstear: Zakhma

S

Salta: Köpeğin orka ayağı üzerinde ayağı kalkması

Sine: Göğüs

Avutmanın yolu yok; komsunun Hüseyin Ağ'ı

Alıp dolamadığım yatsı vakti dünyâyı.

Anam benim gibi evlâd doğurmaz olsaydı,

Bu hâli görmeden evvel sözüm yumulsaydı

Herif! Şu hâlime bak, merhametli ol aızıcık...

Bırak o zıkkımı, İtiklerin yeter artık.

Efendiler, ağalar, sîz de bir nasihat edin.

Sizin de belki var evlâdınız...

-Hasan, ne dedin?

-Bırak, köpoğlu kadın amma gale neymiş hâb

-Benimki çok daha fazlaydı.

-Etmel

-Elbet ya!

Onun için boşadım. Sen işitmedin mi Halim?

-Kadın lâhirdisi girmez kulağıma zâti benim.

Senin korım dediğin âdetâ pabuc gibidir:

Biraz vakit taşınır, sonradan değiştirilir.

Kadın bu sözleri duymaz, taşallam eylerdi;

Herif mezar taşı taarıyla sâde dinlerdi;

Açıldı ağzı nihâyet, acılmaz olsa idi!

Taşıp dehâldü, raından şu lâ'net-i ebedî:

-Cehennem ol seni hınzır orospu, git: Bossun!

-Ben anladım işi: Sen komşu, iyice sarhoşun;

Ayıldınız şunu yâhul

-İlismeyin!

-Bırakın!

Herif cayıldı mı, bilmem, düşüp bayıldı kadın!

Beyaz entârisiyle kor gibi kız,
Sanki cennet-ten inme râde-i hür;
Ya seher-pâredir ki ferandır
Düş-i nâanda bir selâbe-i nûr.
Kusanıp bir nîtk-i hümiyet
Geçiyor kâk-dâ, dârd-dâr,
Hâkeldâr eyleyince bedri safak
Bu kâbr dil-nişin dur orak.

Ya su aşırı; su tostofa aşan
Ki fevâb gelir sünûrüne dar;
Tasıyor sanki sığmıyor kabına...
Kendisinden büyük de bayrağı var!
Geçti mâli deren o devr-i metâl,
Aleydi feth et! Senindir istikâl.

Koşuyor el ele vermîş iki kardeş; birinin
Yaşı beş yoksada, var altı kadar diğeri'nin
Bakıyor arkadaşını daynıp değnegine,
Abyli dîskün bir adam!

- Kız one? Dîstün mü yine!

Sana bin kerre abalim koşma, yavaş gît, yavaş gît,
Abyli kalk aşıra... Sâe dîmlesen olmaz mı bîrâe?
Sîlkiyer üstünü Ahmed, bakıyer aşirasın.

- Aşırın aşababa...
- Artık yetişir, oynanayın.

Söktü baktım ki vânen bir olay etfâl öteder,
O nasıl mevâb-i sâdi, o re'dlen, görser!

Abr çocuk bir kocaman bayrak edirmiş, geliyor.
"Yaşasın!" sesleri etfâl ke kâbr yükseliyor.

Görerek yapma değil hem, ne tabî'i etvâr!
Su yumurcaklara bak! Sanki ezelden âhrâr!

- Bağırın haydi çocuklar...
- Yaşasın hümiyet!

Berken alkış geliyor, sarrada nevbet nevbet,
Ya vâter şarkısı, yâhud ona bendir bir sey
Okunup, her kışe aın aın şöyor... Aley gîrîkay!

Bir mezarlık gibi dalgın yatıyorken, daha dün
Su sokaklarda bugün dalgıptan ruhü görür!

- Bîrâe gîtsek azıcık, aşababa, olmaz mı?
- Gîdîn.

Çok koşup tozleneyin ha! Amin dikkat edin.

T

Tazallam: Sızlanma

Teessar: Üzüntü

Tenesir: Üzerinde ölü yıkamanı ayaklı tahta

Teveccüh: Bir yana doğru yönelme

Z

Zerd: Karanlık

ZULMÜ ALKİŞLAYAMAM

Zulmü alkışlayamam, zalimi asla
Sevemem;

Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp
sövemem.

Biri ecadına saldırdımı, hatta
boğarım!...

- Boğamazsın ki!

- Hiç olmasa yanından kovarım.
Üç buçuk soysuzun ardından zağartık
yapamam;

Hele hak namına haksuzluğa ölsüm
tapamam.

Doğduğumdan beridir, aşığım istikbale;
Bana hiç tasmatık etmiş değil attın lale!
Yumuşak başlı isem, kim dedi uysal
koyunum?

Kesilir belki, felat gelmeye gelmez boynum!
Haynaysın bir yara gârdüm mü yanar ta çiğnerim,
Onu dindirmek için kamaı yerim, gifte yerim!
Adam aldırırda geç git!, diyemem
aldırırım.

Çiğnerim, çiğnerim, hakkı tutar kaldırırım!
Zalimin hasmıyım amma severim mazlumunu...
İrticâin şu için lehâde ma'nâsı bu mu?

Mehmet Akif Ersoy.

SÖZLÜK

A) Ahrar =) Hüsnüyet çiler

B)

C)

D) Düddane =) Temizlik

Dil - Nisrin =) Gönül Alıcı

Devri Melal =) Sıkıntılı Devir

Dış-i Nâz =) Işık

Dürü-dür =) Durmaksızın

E) Etvar =) Tavır

Eftal =) Çocuk

Efbak =) Çök

F) Fevâ =) Çök

G)

H) Hâle - Dâr =) Ay

Hâk-dâr =) Dünya

I)

i) İsmet =) İnci

İstikbal =) Gelecek

J)

K)

L) Lücce - İ Eftak =) Çocuk Neryası

M) Menkib - İ S' adî =) Sevinç Alayı

N) Nevbet =) Nöbet

Nitâh - İ Hüsnüyet =) Hüsnüyet Kusâğı

O)

Ö)

P) Pâre =) Parça

Perran =) Kılmak

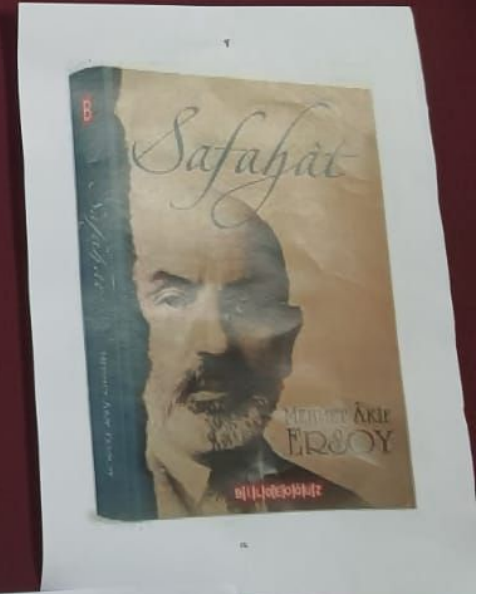
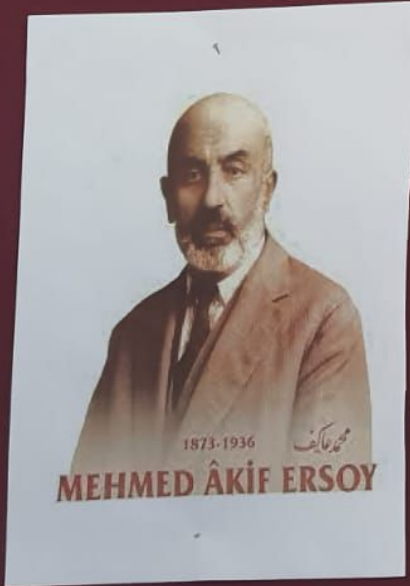
R)

S) Sîmâ =) Yüz

Sürur =) Sevinç

S)

SAFAHAT OKUMALARI

SÖZLÜK

A

altın : üstün nitelikli, değerli olan.

B

başmak : Bir canlıyı, soluk almasına engel olarak öldürmek.
boyun : Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi.

C

cığer : organ adı, cesaretti, yürekli olmak.

G.

gıgnemek : ağıza alınan bir şeyi dişler arasında ezme, öğütme.

D

E

ecdad - dı : Geçmişteki büyükler, atalar.

F

G

A

H

has : özgü, mahsus, saf.

hasım : düşman

hak : doğru, gerçek

haksuluk : Hak ve adalete aykırılık

İ

istiklal : Bağımsızlık

İrtica : Gericiilik

İ

J

K

Kamaç : Bir ucuna ip, deri vb.. bağlı olan vurma döme aracı

keyif : sağlık

Koumak : Bir yerden gitmesini söylemek

L

lehçe : Birtakım sınıflandırmalarda göre Türk dilinin yazı dili olmuş dallardan bazıları.

lale : Bir süs bitkisidir. Zambak gillerindedir.

M

mara: yersiz bir sevgiye uymak.

mazlum: Haksızlığa uğramış, sesiz ve uysal, boynu bükük.

N

O

Ö

P

R

S

soysuz: kötü tanınmış, ahlaksız olan

söme: Bir kimsenin namus, onur ve kişiliğine yapılan her türlü saldırı.

Ş

T

tapmak: Tutku ile sevmek, bağlanmak.

tasma: Bazı hayvanların boynuna takılan bu hayvanları bir yere başlatmaya, çekip götürmeye yarayan kemer biçiminde bağ.

U

uysal: Başkalarına kolayca uyabilen, karşı gelmeyen, yumuşak başlı kişi.

Ü

V

U

yumuşak: kolayca bükülen buruşmayan, sert karşıtı.

Z

zalim: acımasız ve haksız davranan.

zagalik: Çoban köpeğinin yaptığı iş.

zulüm: Fıacı bir kimsenin yasaya veya vicdana aykırı olarak başkalarına yaptığı her türlü kötülük ve haksızlık.

1)

2)

3)

4)

5)

2) $\text{Zade-T Hbr} \Rightarrow \text{Hurt 2.121}$

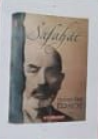
BESARET

HAMİYET

SAFAHAT OKUMALARI

MEHMET ALİ EFENDİ

Safiye

ZARFI KAYITLARI

VEREM

Masî

ATALET

ZULÜM

Handwritten notes on pink and white paper, including a list of names and dates.

FERDA

Gelecek günler, yarınlar

AVARE

İşsiz gelecek dolup (Ekinse)

MUZTAR

Bir şeyi yapmak zorunda kalmış olan kişi

-LEYLA-

Barındırmaz mısın koyunda ey toprak? derim "yer pek",
Döner, imdadı gökten beklerim, heyhat, "gök yüksek".
Bunaldım kendi kendimden, zaman ıssız, mekan ıssız;
Ne vahşetlerde bir yıldız, ne zulmetlerde tek yıldız!
Cihet yok! Sarımedi bir seddi var karşında yeldânın;
Düşer, hüsrâna, kalkar, ye'şer çarpıp serseri alın!
Ocaksız vâhalar, göller; sağır vadiler, enginler;
Aran: Beynin döner boşlukta; haykır: Ses veren cinler
Şu vîran kubbe, yıldızdır, sadâdan dür, ışıktan dür;
İlâhî, yok mu âfâkında bir ferdâya benzer nür?
Ne bitmez bir geceymiş? Nerden etmiş Şarkî istilâ?
Değil canlar, cihanlar göçtü hilkatten, bunun, hâlâ
Ezer kâbüsu, üç yüz elli, dört yüz milyon îmânı;
Bağır girdâbı her devrinde milyarlarca sâmanı!
Asırlardır ki, İslâm'ın bu her gün çiğnenen yurdu,
Asırlar geçti, hâlâ bekliyor ferdâ-yı mahşer"se---
Hayır, kudretli bir varlıkla mü'minler mübeşşerse;
Bu kat kat perdelere, bilmem, neden sıyırılmasın artık?
Nişin serpilmesin, hâlâ ufuklardan bir aydınlık?
O "aydınlık" ki, sönmek bilmeyen ümmîd-i işrâki,
"Vücûdundan peşiman, ölmek ister" sandığın Şarkî
Füsûn kâr iltimâ'âtiyle döndürmüşse şeydâya;
Sürükler, bunca yıllardır, o serdâdan bu serdâya.

M

masiva = Dünya Kainat alem

mistarak = sevgi heyecan bir duyguyla kendinden geçmiş

makel = insanlar

mesiyet = Allah katından

N

nevbet = devir, fırsat topluluk felaket

nazın = yalvarma rica

O

Ö

P

pervaz = ucmak, korkusuz.

R

S

sadadandır = Sesten uzak

seddi = sonu gelmeyen duvar

Ş

şarkı = doğu

T

U

Ü

ümmid-i israk = Parlamaq umut

Y

V

vaho = tarıma ve yaşamaya el verisi bölge

Z

Zulmet karanlık

Sözlük

A

- âşûşîna = Kucak ve bebek anlamına gelir.
âşûde = Uşak ve sıkıntılı olan uzak
âşîna = Bildik, tanıdık
âhenin = Demir şırı, pek sağlam
âşşedîr = Gözetmek, şaka vermek
âşşîni = İnsan ve hayvanın şerisi
âlemine = Bunu ya da oyalı yakışla kullanılmayan

B

- belkâ = Olumsuzluk, olmazlık
bî-nihâye = Sınırsız
beste-î = Yeni müzik eseri metnina getirmek
be-dîşî-î = Omuzda
Cûsa = Bir şey
Cerah = Kusur Kararı
Cerah = Bir maddenin cûsî
Cemâat-î = Görüş ve inanca sahip gruplar Tâin de Zulfânî
Cihan-î = Dünya

- Dûrâ-dûrûna = mesafe
Dîmâşîn = okunmuş
Deryâsî = deniz
Dide-î = göz, gözleri

E

- erîst = Yalınbaşlılar
Erîcc = tahliye
erşîdîn = otolar, dedeler
eylemeden = Şerîf olmak, Şerîf hatır kazanmak

f

- fitrâkin = bir şeyin başlangıcında görmek kazanmak
fenzedî = başlıp coşuma
felak = Sabah
fenzînas beneket ve buluk veren
fenzî = ton vaktiyle, ton kulluğuyla ilişki

- Gâz = üzmek

H

hüyybet = yücelik ve azamet

hürriyyet = azadlık

homaset = yiğitlik, yürekçilik

hokimane = sağ

hoş-ü = sevin güvürlüğü

İnsaniyet = insanlık

Takimabat = yardma çabırma

İşan = kendi başına bulunan

K

Kabristan = ölümlerin defnedildiği mezarların oluşturduğu çarşı olanı.

Karret-i = ilahî fikirleri ifade eden

Kasid-i = insanın göğsünden çıkan ses

Kalbi = ilahî hakikat ve sırların tecelli ettiği yer olan kalp

Kıyam-i = saat, dirilme

L

Lev-i = gök,

Lübübü'din = kalpten nurla aydınlanmış olan, aşkın aşk

Lahuti = tanrısal

M

mezariistan = mezarlık

mezî-i = simetmek

müşfik = sevecen

N

Nihon = sızlanmış, sızlanmış

nor-i = aydınlık, ışık

Nesih = vaktsiz, binden birine

P

Pinhon = gizli, sadi

Pak-i = arınmış, temiz

R

rens-i = renk

Ruh-i = gözetle görmediği, ölmüş = varlık

Recâdan = ümit, emel, beklenti

Hayır! Şark'in, o hadgām olmayan Mecnûn-i kâmin,
Bütün dünyâda bir Leylâ'sı var; Âtisi İslâmın,
Nasıldır mâsivâ, bilmez; onun fânîsidir ancak;
Bugün, yâdiyle müstağrak; yarın, yâdında müstağrak!
Gel ey Leylâ, gel ey candan yakın cânan, uzaklaşma!
Senin derdinkî canlardan geçen Mecnûnla uğraşma!
Düşün; Bîcârenin en kahraman, en gürbüz erlâd,
Kimin uğrunda kurbandır ki, doğrandıkça doğrandı?
Şu yüz binlerce sönmüş yurda yangınlar xeren kimdi?
Şu yüz milyonlarca öksüz, du kimin boynundadır şimdî?
Kimin boynundadır serden geçip berdâr olan canlar?
Kimin uğrundadır, Leyla, o makteller, o zindanlar?
Helal olsun o kurbankar, o kanlar, Tek sen ey Leylâ,
Görün bir kerrecik, ye's etmeden Mecnûn'u İstiklâ.

Nicâin hilkat zemminden henüz yüksekte pervozın?
Şu topraklarda, şoyed, yoksa hiç imkân-ı i'zâzın,
Şafaklar ferş-i râhin, fecr-i sâdikler çerâğındır;
Hilâlim, göklerin kalbinde yer tutmuş, otağındır;
Ezanlar nevbetindir; inletir ebâdî haşyetten;
Cihazındır alemler, kubbeler, inmiş meşiyetten;
Cemô'atlar kökendir, Kâbe'ler hâcen--- Gel ey Leylâ,
Gel ey candan yakın cânan ki gâiblerdesin, hâlâ!
Bu nâzın el verir, Leylâ, in artık in ki bâlâdan,
Müebbed bir bahâr insin şu yanmış yurda
Merlâ'dan,

Mehmet Akif Ersoy

MEZARLIK

Bakma Zabristânın ancak sâho-i medhüsüne,
Dur da bir müddet lubak ver nâle-i hamûsuna!
Kalbi hiç benzer mi bak simâ-yı haybet-püşuna!
Kim ki olmaştır hattâin seyl-i cûsö-cûsuna,
Can olur bir gün gelir, yorsun dâşer ösüsüne!

Ey mezmûristan, ne alemisin, ne yüzsük fitratın!
Sende pinhan en gâîb evlâdî insânîyyetin:
Senden istimdad eder feryadı ye'sin, haybetin.
Bir yığın gâe rûsün, Şâhid muhammed tîyretin,
Küh-i pâkînden cason gâe başlarından milletin!

Sonlu, bir tarihsin: Mâzî-i millet sendedir.
Vorsu İbret sendedir, hikmet de elbet sendedir;
Devr-i İstihlâ durur yâdında, devlet sendedir!
Günâi hürriyet, hamâset sende, Güret sendedir.
Zindesi zilletin artık, berce izzet sendedir!

Ey ademle varlıgın ser-haddi, iklim-i saloh!
Başlarında sermedi bir söze, bir müstfik cerâh
Olmasan, bi-vâzeler nerden bulurlar insinoh?
Zill-i memdûdında var âsûde bir peng-i felah,
Zeyl-i dürö-dürüne olsun fedâi gâe bin sabah!

MEZARLIK

Bakma Zabristânın ancak sâho-i medhûsuna,
Dur da bir müddet lubak ver nâle-i hamûsuna!
Kalbi hiç benzer mi bak simâ-yı haybet-pûsuna!
Kim ki dâlmistir hattâin seyl-i cûsö-cûsuna,
Can olur bir gün gelir, yorsun dâşer ösûsuna!

Ey mezâmîstân, ne âlemsin, ne yüzsük fitratın!
Sende pinhan en gâîb evlâdî insânîyyetin:
Senden istimlâd eder ferâzâdî ye'sin, haybetin.
Bir yûsün gâe rûsün, yâhud muhammed tîyretin,
Küh-i pâkînden câsân gâe'âşlândan milletin!

Sonl, bir tarihsin: Mâzî-i millet sendendir.
Vorsâ İbret sendendir, hikmet de elbet sendendir;
Devr-i İstihlâ durur yâdında, devlet sendendir!
Günbâi hürriyet, hamâset sende, gâvret sendendir.
Zindesi zilletin artık, berce izzet sendendir!

Ey ademle varlîğın ser-haddi, iklim-i saloh!
Başlarında sermedi bir söze, bir müstfik cerâh
Olmasan, bi-vâseler nerden bulurlar insânî?
Zill-i memlûdında var âsûde bir peng-i felâh,
Zeyl-i dîrö-dürüne olsun fedâi gâe bin sabah!

SÖZLÜK

A

atisi islam = atik lakabının Hz. Ebubekir için kullanılması

B

berdar = Asılmak, yukarı kaldırılmış

C

cihet = Yan, taraf ve yöndür.

cihan = dünya

D

E

F

Fisun = büyü sihir.

fani = Bir gün ölecek olan

G

girdap = tehlikeli yer, iş karşıtı bu girdaptan kurtulmak

gaip = görülmez alem

Ğ

H

hikmet = Yaradılış hayat

hüsran = Acı

hadgam = Karmakarışık

heyhat = üzüntü belirtmek

I

İ

iltima = haksız yere orka çıkma

J

Hayâle daldım i o fışhat - sanô - yı düre - der
Göründü dide - i medhûsa bir cihân - nâsire
Kefen be - dis - i bekâ bi - Nihâse ecâdın
O, dehrî hiçe sâbân, kârânî, ecâdın
Akan akan geçerek pişşah - i izâzette,
- Muhit - i havf ü recâbın mazâm - i hayrette -
Kıyâm - i acâzî seyresledim... Ne dehşetmiş
Sürûd - i hilkatî görmek havâsî kudrette !

Bu her ü merc - i ziyâmet - nomına hâzîm olan
Hatib - i âlem - i ulî nihâyet oldu Tyan.
Gâzîm uzaktaki bir medfenin ayak ucuna
Çakıl gâzîret eden, bir çocukla bir kadına
İlhisti. Sonra biraz şaklasınca, iysiden iysî
Tezâher eyledi: Baktım çocuk "Tebâreke" yı
Kemal - i vecd ile ezber tilâvet eylemedis
Yonunda annesi şâruaslanısta dinlemede.
Zemine ra'se verirken omakber neşid - i melekûti,
Ne manâzârâdı Tlâm o makber - i mebhût?
Çocuk hoşîter o makber de mekte bir kula
Tezâd - i kudretî garî Bak su leh - i şîrûha!

Biraz geçince o sester bütün hamûs oldu
Dammîks mahser - i pür - cûs sâte - rûs oldu.
Çocuk kadınla beraber çelâdi âlemine
Çamoldu şitti mezarlık sükûn - i dâimîne.

Su mäsivä denilen Zakk-ı uzde ber-üde
Kınılmadan olamaz nih bir dem aside
Fakot Zakkılmak için böyle bir zemin ister...
Zemin değil yoksa, kalb-i ahern ister!

Gecen sabah idi İyyüb'ü döşü çizmişim.
Asir de sürü şehrin otınca birloc adim,
Ufuk deşti, ormandan celâdi esli cihanı
Göründü Zakkından fashot-serâ-yı Zakkıstan
Fakot o bir Zoca dersâ-yı sermediyel idi,
Ki her hasîre-î senâini mev-i müncemidi!
Kenarda durmaktak sindim en derin yerine
Oturdum arkamı verdim de tasların birine
Ridâ-yı semle bünmüş bütün yesâr ü yemin,
Huzâr içinde aşoçlar, süân içinde zemin-
Bütün o yükselen emvaci, o bi-nihâye deniz,
Derin bir usûlde dalmıştı, her taraf sessiz
Yaras Yaras ocuk Pende-î likâ-yı muhit;
Horim-î rühümü doldırdı Zakkıya-yı muhit.

Fakot bu beste-î lâhot renden okseşyor,
Ki "İlles halâka'l-maite ve'l-hayâle..." diyor?
Medir samim-î sızânette böyle bir fensâd!
Zaman zaman ederek yükselen tenâre hürsâ
Erşine başladı nâsâh Zakkât-ı hamîr!

○ Serviler mükeşşic cerra'ot-î Zakkı
Kesildi... Her birisinden düvoldü oşni sadâ
Mezâbir inleat, taslar birer lisan oldu
Kıtabeler de o taslarla hem-zebân oldu
Görünce zinde bütün mahsen-î hayûlân,
Mezâro nüh veren nefh-î fakî Mevlâ'yt.

İlahi! Gördüğüm âlem mi insâniyetin mehdi?
Bütün umrânı târihinin bu cöllerdenmi yükseldi?
Şu sâirsiz bucaklar mıydı vahdâniyyetin yurdu?
Bu humlardan mı, Allah'ım, nebiler fışkırıp durdu?
Henüz tek berk-ı iman cakmadan cevvinde dünyânın,
Bu göklerden mi, yâ Rab, coştı sâgnak sâgnak, edyânın?
Serendip'ler şu sahiller mi, cûdi'ler bu dağlar mı?
Bu iklimin mi İbrahim'e yol gösterdi ecrâmı?
Haremler, beyt-i Mahdisler bu topraktan mı yağruldu?
Bu vâdiler mi dem tuttuğa bihûş etti Dâvûd'u?
Hirâbr, Tûr-u Sina'lar bu âfâkın mı şehkârı?
Bu taslardan mı, yer yer, taptı Rûh-ullah'ın esrârı?

Cihânın Garbi vahşet-zâr iken, Sarkında karnak'lar,
Haremler, Sedd-i Cimler, Tak-ı hisrâlar, Havernaklar,
İrem'ler, Sûr-u Babiller semâ-peymâ değil miydi?
O maziler, İlahi, bir Yıkık rüya mıdır şimdi?
Ne yapsın, na-ümid, olsun mu Sark'ın inti bâhından?
Perisan rûhumuz, hâib, dönerken bâr-gahından?
Bu heybetten usandık biz, bu hüsrân artık eversin!
İlahi, nerde bir nefhan ki, donmuş hisler ürpersin,
Serilmiş sineler, hâbusu artık silkip üstünden.
"Hayat elbette hakımdır!" desin, dünya "Değil" derken...

MEHMET ÂKIF ERSOY
(1873 - 1936)

SÖZLÜK

A

âfak = ufuklar

âlâm = kaderler, üzüntüler

asıyan = ev

B

bargah = izinle girilen yer

bâzusu = kolun omuz ile dirsek arasında olan yeri.

beyt-i makdis = en uzak mescid

C

Ç

cehre = yüz, görünüş

D

dindaş = aynı dinden olan kimselerden her biri

duradûr = uzak

E

ecram = Ruhsuz büyük varlıklar.

edya = semavi dinlerin tamamı, Allah tarafından olan bütün hak dinler.

F

fikri ferda = Yarın bugünden sonraki gün

G

Garb = Batı

Gaza = Müslümanlığı, yaymak ya da korumak ereğiyle İslam olmayanlara karşı yapılan savaş, din uğruna savaş.

H

Haib = ümitsiz, meyûs, kaderli, zarar ve ziyana uğrayan

Harap = Bakımsız kalmış

Hanüman = ev barkı, aile ocağı

I

İ

intibah = izlenim

İptila = kişinin birseye yada birine gösterdiği aşırı zaaf

J

K

SARK...

ŞARK

Musallat, hic göz ağırtmazda Cırb'ın kanlı kabusu
Asırlar varki, İslâmın muattal, beyni, bâzusu,
"Ne gördün, Sark'ı çok gezdin?" diyorlar. Çördüğüm yer yer
Harap iller, Serilmiş hânümanlar, Basısız ümmetler,
Yıkılmış köprüler, Gökmiş kanallar, Yolcusuz Yollar,
Burusmuş cehreler, Tersiz alınlar, işlemez kollar;
Bükülmüş beller, incelmış boyunlar, Kaynamaz kanlar.
Düşünmez başlar, aldırılmaz yürekler, paslı vicdanlar;
Tegallüpler, esâretler, Tehakkümler, mezelletler;
Riyâlar, Türlü iğrenç iptilâlar, Türlü illetler;
Örümcek bağlamış, Tütmez ocaklar; yanmış ormanlar;
Ekimsiz tarlolar, ot basmış evler, küflü harmanlar;
Cemaatsiz imamlar, hırli yüzler, secdesiz başlar;
"Cazâ" nâmiyle dindas öklüren bicare dindaslar;
İpissiz âşiyânlar; kimsesiz köyler; Gökük damlar;
Emek mahrûmu günler; Fikr-i ferda bilmez akşamlar!...

Çeçerken, ağldım geçtim; dururken ağladım durdum;
Dayan yok, ses veren yok, bin perisan yurda basırdum.
Mezarlar, âhiretler, yükselen karsında dūrâdır;
Ne topraktan güler bir yüz, ne göklerden güler bir nûr?
Derinlerden gelir feryâdı yüz binlerce âlâmın;
Ufuklar bir kızıl cember, bükük boynunda islâm'ın!
Çöğüsler hırlayıp durmakta, zincirler dâzalmakta;
Bunalmış kalmış üç yüz elli milyon, cansa gırtlakta!

Lakin bu heves bir heves-i diğere mağlûb:
İnsan yaşamak hirs-ı cıbillisine meclûb.
Her devresi bir devr-i asab olsa hıyâtın,
Razisi değildir yine bir türlü memâtin!
Ömrü olsa da binlerce tekalif ile meşhûn,
İnsan yaşamaktan yine memnun, yine memnun!
Artık neye mevkûf ise te'min-i bekâsı,
Yalnız ona masrûf olur âvâre kuvâsı.
Durmaz bağışur bunca muhacimler rögner,
Düşmez, o mesai denilen seyfi elinden
Çıplaktır o, ister ki soğuklarda ısinsin;
Bir dam çatarak her gece altında barınsın.
İster yiyecek şey, giyecek şey, yakacak şey...
Bin türlü havaic daha var bunlara der-pey
Avare beşer işte bu bâzâr-ı cihanda,
Her gün yeni bir kâr peşinden cevelânda.
Maksad bu kadar dağdağaden bir yaşamaktır...
Lâkin, bunun altında ne maksad olmaktadır?
Hey hat, onu idrak için î-mali hayâle
Yok vakti: Bütüm denleri mevkûf cüdâle!
İnsan ki, onun rûh ile insanlığı kâim,
Da'im duyar cisminin âmâline hadim;
Gelseydi eğer ruhunu i'lâya da neubet,
Anlardı nedir, belki, hayatında ki gâyet.
Bir anladığım varsa şudur: Hâlik-i Âlem,
Hilkot kalıvesin, diye, bir ukde-i mübhem
Daldırmadı insanları hâcât-i hayâta,
Döndürmede ezhânı, bütün başka cihâta.
Ömrün öteden bek-süvârâne şitabı,
İyşin beriden lâzım-ı bihadd ü hesabı,
Göstermede dünyaya, nedir maksad-ı Hâlik...
"Kimden kime şekva edelim biz de şafırdık!"

Mehmet Akif Ersoy

SÖZLÜK

A

azadlik: bagimsizlik

akabat: sarp yollar, yokuşlar, tehlikeli geçitler

avare: işe yaramaz

amal: İki veya daha çok kimsenin belli bir iş yapmak üzere kurdukları iş gücü ortaklığı.

acib: üzgün

B

beşeri: insan, insanoğlu

bevati: çöller, sohralar, kırlar

beka: ölümsüzlük, kalıcılık

bazar: karşı

C

cinar: dört

celbe: elde etme - avcı çantası

cibilli: yarı tılışton gelin

cevalon: dolaşma gezme

cedal: savaş ve çarpışma

cihat: din uğruna yapılan savaş.

G

düşmen: düşman

devahi: felaket, belalar

E

estab: gerekçe

emvac: dalgalar

ecram: ruhsuz büyük varlıklar

eżhan: zihinler

F

Fevkal: olağanüstü

G

giran: ağır

gabra: yer, yeryüzü

H

hakikat: gerçeklik

harb: karga

hatve: a dim

hacot: ihtiyaç

hâik - i Alen: Alenin yaratıcısı olan yüce Allah

hadim: yorucu hizmet eden

I

İşin:

İ

İkmal: bütünleme

102

Gecinme Belası

"Ömr-i giran - mâye der in sarf şûd
Tâ gihoram sayf, çipüşem şitâ!"

Sa'di

Doksan senelik ömre, ilâhi, bu mu gâyet?
Bilmem ki ne âlem ceddegâh-ı maîşet!
Korkuna oluyor böyle hakikatleri, gözet,
Sa'di o kadar felsefesıyla, hünarıyla,
Fikrinde ki hürriyet-i fevkâl-beşerîyle
Esbâb-ı maîşet denilen kâğıt girese,
Yâd etmesin âzâdeliğin nâmını kimse.
İnsan ki çıkar perde-i mektûm-î ademden,
Tâ sahne-î hestide zuhûr ettiği demden,
İkmâle kadar facâ-î devr-î hayâtı
Atlatmaya mahkûm ne mülhik akabâtı!
Zannetme ölüm şahsına bir kere muhâcîm...
Bin kerre olur günde o düşmenle müzâhim.
Âvâre beşer sâha-î gabrîya düşünce
Etrafına binlerce devâhi üşüşünce
Meydan mı bulur rahatı esbabını celbe?
Başlar o cilt kolları dünya ile harbe!
Kaynar güneşin ateşi mihrak-ı serinde;
Kartlar buz olur hep beden-î siperinde.
Medgûş niğahında köpürdükcce denizler;
Beyninde bütün dalgalar öttükce mükerrer;
Sahilden uzansam der, eder tayy-ı merâhil;
Lakin onu bilmez ki uzaklar daha sâil:
Dağlar o nihâetsiz olan silsilesiyle,
Ormanlar o dünyayı tutan velvelesiyle,
Emvac-ı serâbiyle, vuhuşuyla bevâdi.
Her hatve-î aqmînde olur ye'sine bâdi.
Fevkinde, semâvâtın o ecrâm-ı mehîbi:
Pîşinde, zeminin o temasîl-î cûbrî;
Bicvareyi medhûs edecek her nefesinde,
Muztar bırakır, mün'adîm olmak hevesinde.